

Posudek vedoucí na diplomovou práci Kláry Egnerové na téma *Přístup afrických zemí k Mezinárodnímu trestnímu soudu*

Diplomantka si vybrala zajímavé a aktuální téma, které je momentálně ve světě hojně diskutováno, v České republice ale zatím vzbudilo jen omezenou pozornost. Určitým úskalím tématu je to, že se v něm silně prolínají právní a politické aspekty, přičemž ty druhé mnohdy dominují. To se projevuje rovněž v diplomové práci, která osciluje na pomezí právní analýzy a politologického (či politického) rozboru určitých událostí. První složka mohla mít v textu výsadnější postavení, přesto celkově práci hodnotím jako poměrně zdařilou.

1. Aktuálnost (novost) a náročnost tématu:

Jak již bylo uvedeno, téma je velmi aktuální. Přístup afrických států a přechod mnoha z nich od aktivních podporovatelů k pasivním (a někdy i aktivním) kritikům Mezinárodního trestního soudu, resp. mezinárodní trestní spravedlnosti obecně patří mezi největší výzvy, jež před touto oblastí práva v současné době stojí. V České republice přitom, zřejmě vzhledem k tomu, že Afrika se zdá daleko, se tato problematika zatím nestala předmětem žádného komplexnějšího výstupu. Její zpracování v diplomové práci i to, že diplomantka téma sama navrhla, tedy vítám a oceňuji. Vypracování práce kladlo na diplomantku spíše vyšší nároky, a to jak s ohledem na roztržitost zdrojů a obtížnou dostupnost částí z nich, tak i proto, že diplomantka se zabývala tématem, jež je stále živé a doznávalo změn i v průběhu zpracování diplomové práce.

2. Formální stránka práce a využití zdrojů:

Práce má slušnou formální i jazykovou úroveň, míra chyb a překlepů v ní není nijak vysoká. Z hlediska využitých zdrojů může zarazit nízký počet sekundární literatury, zejména zahraniční provenience. Ocenění si naopak zaslouží to, že diplomantka aktivně pracovala s judikaturou a jinými výstupy Mezinárodního trestního soudu a s dokumenty Africké unie. Velká část zdrojů má elektronický původ, což je dáno výše zmíněnou novostí problematiky. Práce má odpovídající rozsah – 85 stran, z toho 69 stran vlastního textu, k němuž je připojen seznam použité literatury, seznam zkratk abstrakty a klíčová slova. Způsob citování zdrojů v poznámkách pod čarou je standardní.

3. Obsahová stránka práce:

Diplomová práce je rozčleněna do úvodu, šesti kapitol a závěru. V úvodu diplomantka představuje téma, vysvětluje důvody, které ji vedly k jeho výběru, a uvádí cíl práce. Tím je „poskytnout čtenáři ucelený výklad a popis postupného vývoje přístupu afrických států k ICC“ (str. 2). V souladu s tímto cílem má práce převážně deskriptivní povahu, což je jedna

z jejich slabin. První dvě kapitoly jsou věnovány stručnému shrnutí základních údajů týkajících se Mezinárodního trestního soudu (vznik, účel, složení, jurisdikce, průběh řízení apod.), některých zvláštních afrických trestních soudů (Mezinárodní trestní tribunál pro Rwandu a Zvláštní soud pro Sierra Leone) a Africké unie. Ve výčtu chybí Zvláštní trestní soud pro události v Dárfúru, který má spíše vnitrostátní povahu, a Mimořádné africké senáty (Extraordinary African Chambers), zřízené pod hlavičkou Africké unie – svůj názor na ně by diplomantka mohla sdělit během ústní obhajoby.

K vlastnímu tématu práce se diplomantka dostává ve třetí kapitole, která mapuje vývoj vztahů mezi africkými státy a Mezinárodním trestním soudem. Vývoj je rozdělen do třech období. První zahrnuje přípravu Římského statutu MTS a jeho přijetí na Římské konferenci v roce 1998 – zde se MTS těšil v Africe silné podpoře. Druhé období, započaté kauzou *Belgie v. Demokratická republika Kongo* řešenou Mezinárodním soudním dvorem, přineslo postupně ochlazení vztahů, které dále posilovalo úměrně tomu, jak se u MTS hromadily výlučně africké kauzy. Třetí, poslední období se vztahuje na poslední roky, kdy se MTS snaží ztracenou důvěru v Africe opět nabýt mj. tím, že se stává (více) africkým soudem nejen řešenými kauzami, ale i svým složením (jmenování žalobkyně Fatou Bensoudy, afričtí soudci aj.). Samostatnou pozornost věnuje diplomantka postojům občanské společnosti v Africe. Čtvrtá kapitola se věnuje jednotlivým situacím a kauzám, které již byly nebo momentálně jsou u MTS projednávány a jež se všechny vztahují k africkým státům (Demokratická republika Kongo, Keňa, Libye, Mali, Pobřeží Slonoviny, Středoafriická republika I a II, Súdán a Uganda). Situace a kauzy jsou přitom čistě popsány, bez hlubší právní analýzy.

Z právního hlediska je, resp. by mohla být nejzajímavější částí práce kapitola šestá, která se zaměřuje na hlavní sporné body, jež proti sobě staví africké státy a MTS. Mezi tyto body diplomantka řadí zákaz zohledňování veřejné funkce, nedostatek součinnosti afrických smluvních států s ICC, názor na roli *ad hoc* tribunálů, zasahování do soudní moci suverénního státu, otázku politizace MTS a jeho financování. Sekce věnovaná prvnímu bodu nevhodně propojuje dva odlišné instituty – imunitu státních představitelů (resp. její absenci v řízeních před MTS) a univerzální jurisdikci. K univerzální jurisdikci a odlišným náhledům na ni ze strany afrických států a států jiných by se diplomantka mohla vyjádřit během ústní obhajoby. Kapitola šestá je již vlastně jakýmsi „úvodem k závěru“: diplomantka se zde zamýšlí nad možným dalším vývojem vztahu mezi africkými státy a MTS a navrhuje určité kroky, jež by měly obě strany uskutečnit pro to, aby se tento vztah zlepšil. Závěr práce je zas vlastně jen shrnutím obsahu jednotlivých kapitol.

4. Závěry a doporučení:

Diplomová práce Kláry Egnerové *Přístup afrických zemí k Mezinárodnímu trestnímu soudu* splňuje přes výše drobné výhrady požadavky kladené na daný typ kvalifikačních prací na Právnické fakultě Univerzity Karlovy. Proto ji **doporučuji** k ústní obhajobě, během níž by se diplomantka měla vyjádřit, vedle dotazů uvedených v posudku, k následujícím otázkám:

- 1) Jak diplomantka hodnotí nedávné události v Jihoafrické republice? Summitu Africké unie se zde zúčastnil i súdánský prezident Al-Bašír, na nějž je vydán zatykač ze strany MTS kvůli událostem v Dárfúru. Soud v Pretorii vydal rozhodnutí, ve kterém zakázal odjezd Al-Bašíra ze země do vyjasnění situace, politické orgány JAR ale toto rozhodnutí neimplementovaly a Al-Bašír ze země bez problémů odcestoval.
- 2) Jaký vliv na vztah afrických států a MTS má či bude mít podle diplomantky rozhodnutí ve věci keňského prezidenta Kenyatty, který byl koncem loňského roku zproštěn obvinění? Posílí důvěru v nezávislost a nezájatost Soudu, nebo naopak vyvolá dojem, že Soud obviňuje hlavy afrických států bez dostatečných podkladů?

V Praze dne 28. července 2015

Doc. JUDr. PhDr. Veronika Bílková, PhD., E.MA

Vedoucí diplomové práce